

Sygn. akt I UK 274/14

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania O. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 lutego 2015 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Ubezpieczony – O.K. - wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 lutego 2014 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego polegające na błędnej jego wykładni oraz niewłaściwym jego zastosowaniu, tj. art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440), z uwagi na uznanie, że przy ustalaniu okresów zatrudnienia skarżącego w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie stosuje się przepisów dotychczasowych, „tj. „WYKAZU A” zawierającego „Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego”, będącego załącznikiem do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych

warunkach lub w szczególnym charakterze, a stosuje się natomiast rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia”; art. 32 ust. 4 w związku z art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwagi na uznanie, że przy ustalaniu okresów zatrudnienia skarżącego w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie stosuje się przepisów dotychczasowych, „tj. „WYKAZU A” zawierającego „Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego”, będącego załącznikiem do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a stosuje się natomiast rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia”; § 4 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przez przyjęcie, że nie ma on zastosowania przy ustalaniu okresów zatrudnienia skarżącego w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania „jako oczywiście uzasadnionej, a nadto z uwagi na potrzebę wyjaśnienia kwestii intertemporalnych związanych ze stosowaniem rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze tj. wyjaśnienie kwestii czy przepisy rzeczonoego rozporządzenia mają zastosowanie to stanów faktycznych zaistniałych przed wejściem w życie tegoż rozporządzenia.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Gdy idzie o przesłankę oczywistej zasadności skargi, to trzeba przypomnieć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego skargi wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20 poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona, skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Natomiast w przypadku potrzeby wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości lub wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, to ta przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania sformułowana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. zachodzi wtedy, gdy niejednolita wykładnia określonego przepisu wywołuje wyrażnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego

(por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 42436, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Jak wynika z treści wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jej oczywista zasadność miałaby polegać niewłaściwym zinterpretowaniu art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których ubezpieczonym przysługuje prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Jednocześnie, zdaniem skarżącego, ten sam przepis wymaga wykładni jako budzący poważne wątpliwości lub wywołujący rozbieżności w orzecznictwie sądów. Tymczasem oczywista zasadność skargi zakładająca oczywistą sprzeczność interpretacji określonego przepisu z jego brzmieniem lub jednolitą wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie nie może iść w parze z koniecznością usunięcia występujących w judykaturze rozbieżności w wykładni tego samego przepisu. W tym przypadku występuje alternatywa rozłączna, albo przepis jest powszechnie jednolicie pojmowany, albo jego wykładnia budzi wątpliwości, czego dowodem są rozbieżne orzeczenia.

Dodać też trzeba, że w uchwale 7 sędziów z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01 (OSNAPIUS 2002 nr 10, poz. 243) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy odesłanie do przepisów dotychczasowych, sankcjonujących obowiązywanie rozporządzenia, można odnosić do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, które regulują materię określoną w przepisie ustawy. Chodzi więc o wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk, oraz warunki, na jakich osobom wykonującym te prace przysługuje prawo do emerytury. Zachowały zatem moc przepisy § 4-8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przepisy § 9-15 określające wiek emerytalny i warunki przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze, a ponadto przepis § 3 określający ogólny wymagany okres zatrudnienia oraz przepis § 2 ust. 1 stanowiący, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w

szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Nie oznacza to wszakże, że powyższa interpretacja ma znaczenie w niniejszej sprawie. Skarżący bowiem całkowicie pomija, że w sprawie chodzi o zaliczenie do pracy w warunkach szczególnych okresu odbywania przez niego zasadniczej służby wojskowej na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.). Chodzi więc o inne niż wskazane w postawach kasacyjnych (w tym między innymi art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) przepisy prawa pozytywnego, które pozwalałyby zaliczyć zasadniczą służbę wojskową do okresu pracy w szczególnych warunkach wymaganego do nabycia wcześniejszej emerytury. W uchwale 7 sędziów z dnia z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13 (OSNP 2014 nr 3, poz. 42) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że takimi przepisami są art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (w jego pierwotnym brzmieniu) i § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44, poz. 318). To z nich bowiem wynikała zasada, że pracownikowi, który we wskazanym terminie po zakończeniu służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby, okres służby podlegał wliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Ustanawiały więc one tzw. fikcję prawną, z której wynika, że pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach, który po zakończeniu czynnej służby wojskowej powraca do tego zatrudnienia w przepisany terminie, zachowuje status pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w okresie pełnienia tej służby. Tylko te przepisy mogły stanowić źródło uprawnień skarżącego do zaliczenia okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do pracy w warunkach szczególnych

W rezultacie wyjaśnienie, czy badanie statusu ubezpieczonego jako pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach (w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze; Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) powinno odbywać się w myśl przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz.U. Nr 39, poz. 176, ze zm.) czy też przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., nie tyle jest związane z wykładnią art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale z wykładnią art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, a te przepisy nie zostały powołane w podstawach kasacyjnych. To zaś wyklucza potrzebę dokonania ich wykładni, bowiem Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozwagę wyłącznie nieważność postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

W tym kontekście skarga kasacyjna nie jest też oczywiście uzasadniona (w przedstawionym wyżej rozumieniu), bowiem w jej podstawach nie powołano się na naruszenie tych przepisów prawa pozytywnego, które pozwalałyby zaliczyć zasadniczą służbę wojskową do okresu pracy w szczególnych warunkach wymaganego do nabycia wcześniejszej emerytury.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.